

PHÁT TRIỂN DU LỊCH XANH TẠI ĐIỆN BIÊN CƠ HỘI VÀ THÁCH THỨC

Phạm Thu Hường
Trường Cao đẳng Kinh tế - Kỹ thuật Điện Biên

Tóm tắt: Bài báo phân tích tiềm năng và sự cần thiết của việc phát triển du lịch xanh tại tỉnh Điện Biên trong bối cảnh phát triển kinh tế bền vững và bảo vệ môi trường. Điện Biên sở hữu tài nguyên thiên nhiên phong phú và văn hóa đa dạng, tạo điều kiện thuận lợi để phát triển loại hình du lịch thân thiện với môi trường. Bài viết cũng đề cập đến những thách thức như hạn chế về hạ tầng, nhận thức và quản lý trong phát triển du lịch xanh. Trên cơ sở đó, đề xuất các giải pháp nâng cao nhận thức, đầu tư hạ tầng, bảo tồn tài nguyên thiên nhiên và văn hóa, cùng xây dựng cơ chế phối hợp liên ngành nhằm thúc đẩy phát triển du lịch xanh bền vững tại Điện Biên.

Từ khóa: Du lịch xanh, phát triển bền vững, Điện Biên, du lịch sinh thái, bảo tồn môi trường, du lịch cộng đồng, văn hóa dân tộc, phát triển kinh tế địa phương.

GREEN TOURISM DEVELOPMENT IN DIEN BIEN: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES

Pham Thu Huong
Dien Bien College of Economics and Technology

Abstract: This article analyzes the potential and necessity of developing green tourism in Điện Biên province within the context of sustainable economic development and environmental protection. Điện Biên possesses abundant natural resources and diverse cultures, providing favorable conditions for the development of environmentally friendly tourism. The paper also addresses challenges such as infrastructure limitations, awareness, and management in developing green tourism. Based on this, the article proposes solutions to raise awareness, invest in infrastructure, conserve natural and cultural resources, and establish intersectoral coordination mechanisms to promote sustainable green tourism development in Điện Biên.

Keywords: Green tourism, sustainable development, Điện Biên, ecotourism, environmental conservation, community-based tourism, ethnic culture, local economic development.

Nhận bài: 12/05/2025

Phản biện: 12/06/2025

Duyệt đăng: 16/06/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong những năm gần đây, xu hướng phát triển du lịch xanh (DLX) đã trở thành một trong những hướng đi quan trọng và bền vững trong ngành du lịch toàn cầu. DLX không chỉ là sự lựa chọn ưu tiên của nhiều du khách hiện đại mà còn được xem là giải pháp thiết yếu để cân bằng giữa phát triển kinh tế, bảo vệ môi trường và duy trì giá trị văn hóa truyền thống. Tại Việt Nam, với sự đa dạng về cảnh quan thiên nhiên và văn hóa đặc sắc, DLX đang dần trở thành động lực quan trọng thúc đẩy phát triển kinh tế – xã hội ở nhiều địa phương.

Tỉnh Điện Biên, với cảnh quan thiên nhiên hùng vĩ, hệ sinh thái đa dạng và nền văn hóa dân tộc phong phú, có nhiều tiềm năng phát triển loại hình DLX. Song song với đó, địa phương cũng đang đối mặt với những thách thức về bảo vệ môi trường, bảo tồn văn hóa và phát triển kinh tế bền vững. Trong bối cảnh đó, việc phát triển DLX không chỉ giúp bảo vệ tài nguyên thiên nhiên mà còn góp phần thúc đẩy tăng trưởng kinh tế địa phương, tạo ra nguồn thu ổn định và cải thiện đời sống cộng đồng dân cư.

Tuy nhiên, để khai thác hiệu quả tiềm năng này,

cần có sự nhận thức đầy đủ về mối quan hệ mật thiết giữa DLX và phát triển kinh tế địa phương, đồng thời xây dựng các chiến lược quản lý, quy hoạch và phát triển phù hợp. Bài viết tập trung phân tích vai trò của DLX trong phát triển kinh tế địa phương, làm rõ những tác động tích cực cũng như những yêu cầu cần thiết nhằm phát huy tối đa hiệu quả của loại hình du lịch này tại Điện Biên.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Cơ sở lý luận về phát triển du lịch xanh

* *Khái niệm du lịch xanh*

Du lịch xanh (Green Tourism hoặc Ecotourism) là hình thức du lịch dựa trên nguyên tắc bảo vệ môi trường, bảo tồn tài nguyên thiên nhiên và văn hóa bản địa, đồng thời góp phần nâng cao đời sống của cộng đồng địa phương. DLX không chỉ đơn thuần là tham quan cảnh quan thiên nhiên mà còn bao gồm việc giáo dục khách du lịch về ý thức bảo vệ môi trường và phát triển bền vững.

* *Nguyên tắc phát triển du lịch xanh*

Bảo vệ môi trường: Mọi hoạt động du lịch phải hạn chế tối đa tác động tiêu cực đến thiên nhiên và đa dạng sinh học.

Bảo tồn văn hóa: DLX tôn trọng và giữ gìn các giá trị văn hóa truyền thống, góp phần phát huy bản sắc văn hóa địa phương.

Tham gia cộng đồng: Cộng đồng địa phương là chủ thể trong việc phát triển và quản lý du lịch, đảm bảo quyền lợi và phát triển kinh tế bền vững cho người dân.

Giáo dục và nâng cao nhận thức: DLX tạo điều kiện cho khách du lịch và người dân địa phương nâng cao hiểu biết về bảo vệ môi trường và phát triển bền vững.

** Vai trò của du lịch xanh trong phát triển bền vững*

Du lịch xanh (DLX) đóng vai trò quan trọng trong phát triển kinh tế bền vững, bảo vệ tài nguyên thiên nhiên và gìn giữ giá trị văn hóa xã hội. Theo UNWTO, DLX là chiến lược then chốt giúp các quốc gia phát triển theo hướng bền vững, giảm thiểu tác động tiêu cực đến môi trường và xã hội, đồng thời nâng cao chất lượng sống cộng đồng.

DLX góp phần bảo vệ môi trường thông qua các hoạt động bảo tồn rừng, đa dạng sinh học và quản lý tài nguyên nước bền vững, giúp hạn chế ô nhiễm và suy thoái hệ sinh thái. Về văn hóa, DLX thúc đẩy bảo tồn các giá trị truyền thống như lễ hội, nghề thủ công và phong tục của các cộng đồng dân tộc, từ đó nâng cao niềm tự hào và phát triển văn hóa bền vững.

Kinh tế địa phương được hưởng lợi khi DLX tạo việc làm ổn định trong các dịch vụ du lịch và sản xuất thủ công, đồng thời gắn kết phát triển kinh tế với bảo vệ môi trường và văn hóa. Bên cạnh đó, DLX còn là công cụ giáo dục môi trường, nâng cao nhận thức cộng đồng và du khách về phát triển bền vững.

Cuối cùng, DLX thúc đẩy sự phối hợp giữa các ngành và cộng đồng địa phương, tạo nên mạng lưới phát triển hài hòa giữa lợi ích kinh tế, xã hội và môi trường.

2.2. Mối quan hệ giữa du lịch xanh và phát triển kinh tế địa phương

Phát triển DLX góp phần đa dạng hóa nguồn thu nhập cho cộng đồng, tạo việc làm và tăng thu nhập cho người dân, nhất là ở các vùng nông thôn, vùng đồng bào dân tộc thiểu số. Điều này giúp giảm nghèo và nâng cao đời sống người dân mà không gây áp lực lên tài nguyên thiên nhiên.

Du lịch xanh thúc đẩy tăng trưởng kinh tế địa phương: DLX tạo ra nguồn thu trực tiếp từ các

hoạt động du lịch như dịch vụ lưu trú, ăn uống, hướng dẫn viên, vận chuyển, và bán hàng thủ công mỹ nghệ. Việc thu hút khách du lịch thân thiện với môi trường giúp mở rộng thị trường dịch vụ, tạo thêm việc làm và tăng thu nhập cho cộng đồng địa phương, đặc biệt là những vùng nông thôn, vùng dân tộc thiểu số.

Kích thích phát triển các ngành nghề truyền thống và nghề thủ công: DLX góp phần bảo tồn và phát triển các nghề thủ công truyền thống, nghề nông, sản xuất đặc sản địa phương phục vụ nhu cầu khách du lịch. Qua đó, các sản phẩm địa phương được nâng cao giá trị kinh tế, tạo động lực phát triển kinh tế dựa trên văn hóa và tài nguyên bản địa.

Hỗ trợ bảo vệ tài nguyên thiên nhiên và văn hóa: Sự phát triển kinh tế từ DLX gắn liền với bảo vệ tài nguyên môi trường và giá trị văn hóa. Người dân có thêm nguồn lực và động lực để bảo vệ rừng, bảo tồn cảnh quan tự nhiên và duy trì các giá trị văn hóa truyền thống, góp phần phát triển kinh tế một cách bền vững.

Thúc đẩy sự tham gia và quyền làm chủ của cộng đồng địa phương: DLX khuyến khích sự tham gia tích cực của cộng đồng trong quản lý và phát triển du lịch, giúp người dân có quyền làm chủ, khai thác hiệu quả các nguồn lực địa phương. Điều này tạo ra mô hình phát triển kinh tế xã hội phù hợp, nâng cao chất lượng cuộc sống và giảm nghèo bền vững.

Tác động lan tỏa đến các ngành kinh tế liên quan: Ngoài lĩnh vực du lịch trực tiếp, DLX còn thúc đẩy phát triển các ngành kinh tế liên quan như nông nghiệp sạch, chế biến thực phẩm, vận tải, dịch vụ tài chính và thương mại địa phương. Sự phát triển đồng bộ này góp phần đa dạng hóa nền kinh tế và tăng cường khả năng cạnh tranh của địa phương.

2.3. Thách thức và yêu cầu quản lý trong phát triển DLX

Để phát triển DLX thành công, cần có chính sách quản lý chặt chẽ, quy hoạch bài bản, sự phối hợp hiệu quả giữa các cơ quan quản lý, doanh nghiệp và cộng đồng. Đồng thời, việc nâng cao nhận thức và đào tạo nguồn nhân lực là yếu tố then chốt để đảm bảo phát triển DLX bền vững.

** Thách thức trong quản lý du lịch xanh*

Sự phát triển không đồng đều và thiếu quy hoạch bài bản: Nhiều điểm DLX chưa được quy

hoạch kỹ lưỡng, dẫn đến tình trạng phát triển tự phát, làm tăng áp lực lên môi trường và hạ tầng, gây ảnh hưởng tiêu cực đến cảnh quan và hệ sinh thái.

Thiếu nguồn lực và năng lực quản lý chuyên môn: Cán bộ quản lý và nhân lực trong ngành du lịch còn thiếu kinh nghiệm và kiến thức chuyên sâu về DLX, quản lý bền vững và bảo vệ môi trường.

Khó kiểm soát và giám sát tác động môi trường: Việc đánh giá và kiểm soát tác động của các hoạt động du lịch đến môi trường còn nhiều hạn chế do thiếu hệ thống giám sát, công cụ quản lý và dữ liệu chính xác.

Sự phối hợp chưa hiệu quả giữa các ngành và địa phương: Các cơ quan quản lý ở các cấp và các ngành liên quan chưa có sự phối hợp chặt chẽ, dẫn đến chồng chéo trong quản lý và thiếu sự đồng bộ trong các chính sách phát triển DLX.

Áp lực từ sự gia tăng khách du lịch: Sự tăng nhanh số lượng khách du lịch có thể gây ra quá tải hạ tầng, suy giảm chất lượng môi trường và ảnh hưởng xấu đến đời sống cộng đồng địa phương nếu không được kiểm soát tốt.

*** Yêu cầu quản lý trong phát triển du lịch xanh**

Xây dựng quy hoạch phát triển DLX bài bản: Cần thiết lập quy hoạch tổng thể, đảm bảo cân bằng giữa phát triển kinh tế, bảo vệ môi trường và bảo tồn văn hóa. Quy hoạch phải được cập nhật và giám sát thường xuyên.

Nâng cao năng lực và đào tạo chuyên môn: Tăng cường đào tạo, bồi dưỡng kỹ năng quản lý DLX cho cán bộ quản lý, doanh nghiệp và cộng đồng địa phương.

Phát triển hệ thống giám sát và đánh giá tác động môi trường: Áp dụng công nghệ hiện đại như GIS, IoT để theo dõi và đánh giá tác động của hoạt động du lịch, từ đó điều chỉnh kịp thời các biện pháp bảo vệ môi trường.

Thúc đẩy phối hợp liên ngành và cộng đồng: Thiết lập cơ chế phối hợp liên ngành hiệu quả, khuyến khích sự tham gia tích cực của cộng đồng trong quá trình phát triển và quản lý DLX.

Xây dựng chính sách và cơ chế hỗ trợ phù hợp: Ban hành các chính sách ưu đãi về tài chính, thuế, đất đai và hỗ trợ kỹ thuật nhằm thúc đẩy đầu tư vào DLX, đồng thời có biện pháp xử lý nghiêm các hành vi gây hại môi trường.

2.4. Tiềm năng phát triển DLX tại Điện Biên hiện nay

2.4.1. Tài nguyên thiên nhiên phong phú và đa dạng sinh học

Điện Biên sở hữu hơn 776.000 ha đất lâm nghiệp, chiếm khoảng 81% tổng diện tích tự nhiên của Tỉnh. Đây là nguồn tài nguyên quý giá để phát triển du lịch sinh thái và bảo vệ môi trường. Các khu vực như rừng nguyên sinh Mường Nhé, hồ Pá Khoang, thác nước nhân tạo Đào Viên Sơn và hồ Noong U là những điểm đến hấp dẫn cho du khách yêu thích thiên nhiên hoang sơ và đa dạng sinh học.

2.4.2. Văn hóa đa dạng và đặc sắc của các dân tộc thiểu số

Điện Biên là nơi sinh sống của 19 dân tộc thiểu số với nền văn hóa phong phú, bao gồm các lễ hội truyền thống, nghề thủ công mỹ nghệ và ẩm thực đặc trưng. Du lịch cộng đồng gắn với việc bảo tồn và phát huy bản sắc văn hóa địa phương đang trở thành xu hướng phát triển DLX tại Tỉnh.

2.4.3. Hạ tầng giao thông và cơ sở vật chất đang được cải thiện

Điện Biên là tỉnh duy nhất ở Tây Bắc có sân bay quốc tế, kết nối trực tiếp với Hà Nội và TP. Hồ Chí Minh. Hệ thống giao thông đường bộ và cơ sở lưu trú như homestay, nhà vườn và các khu nghỉ dưỡng sinh thái đang được đầu tư và phát triển, tạo thuận lợi cho việc thu hút du khách và phát triển du lịch bền vững.

2.4.4. Chính sách và chiến lược phát triển du lịch bền vững

Tỉnh Điện Biên đã xác định du lịch là ngành kinh tế mũi nhọn và đang triển khai các chiến lược phát triển du lịch bền vững. Các chương trình như khoanh nuôi, trồng mới rừng và bảo vệ môi trường được chú trọng nhằm đảm bảo sự phát triển hài hòa giữa kinh tế và bảo vệ thiên nhiên.

2.4.5. Sự kiện và hoạt động quảng bá du lịch

Năm 2024, Điện Biên là địa phương đăng cai Năm Du lịch quốc gia với chủ đề “Về miền Hoa Ban”. Các sự kiện như lễ hội Hoa Ban, hội thảo khoa học quốc gia về phát triển du lịch bền vững và các cuộc thi ảnh nghệ thuật đã thu hút sự quan tâm của du khách trong và ngoài nước, góp phần nâng cao nhận thức và quảng bá tiềm năng DLX của Tỉnh. Với tài nguyên thiên nhiên phong phú, văn hóa đa dạng, hạ tầng đang được cải thiện, chính sách phát triển du lịch bền vững, và các hoạt động quảng bá hiệu quả, Điện Biên có tiềm năng lớn để phát triển DLX, góp phần thúc đẩy kinh tế

địa phương và bảo vệ môi trường.

2.5. Thách thức trong phát triển DLX tại Điện Biên hiện nay

2.5.1. Hạn chế về hạ tầng du lịch

Mặc dù Điện Biên có sân bay quốc tế và mạng lưới giao thông ngày càng cải thiện, nhưng nhiều khu vực tiềm năng vẫn chưa được đầu tư đồng bộ về cơ sở hạ tầng như đường đi, nhà nghỉ, dịch vụ hỗ trợ DLX như trung tâm thông tin, điểm thu gom rác thải sinh hoạt. Điều này làm giảm trải nghiệm du lịch và hạn chế khả năng thu hút khách.

2.5.2. Nhận thức và trình độ quản lý chưa đồng đều

Nhận thức của cộng đồng dân cư, doanh nghiệp và một số cơ quan quản lý về phát triển DLX còn hạn chế, chưa hiểu đầy đủ về tầm quan trọng của việc bảo vệ môi trường, bảo tồn văn hóa trong du lịch. Việc đào tạo nguồn nhân lực có chuyên môn về du lịch bền vững cũng chưa được chú trọng đúng mức.

2.5.3. Rào cản về tài chính và nguồn lực đầu tư

Phát triển DLX đòi hỏi đầu tư ban đầu lớn cho hạ tầng, đào tạo nhân lực, quảng bá và quản lý bền vững. Tuy nhiên, nguồn vốn dành cho các dự án DLX tại Điện Biên còn hạn chế, chủ yếu dựa vào ngân sách nhà nước và sự hỗ trợ từ các tổ chức phi chính phủ, chưa thu hút được nhiều nhà đầu tư tư nhân.

2.5.4. Nguy cơ tác động tiêu cực đến môi trường và văn hóa

Nếu không có quy hoạch và quản lý chặt chẽ, hoạt động du lịch có thể gây ra những tác động xấu như phá hoại cảnh quan thiên nhiên, ô nhiễm môi trường, làm mai một giá trị văn hóa truyền thống của các dân tộc thiểu số. Sự gia tăng du khách quá nhanh cũng có thể gây áp lực lên hệ sinh thái nhạy cảm.

2.5.5. Thiếu sự phối hợp liên ngành và chính sách hỗ trợ cụ thể

Phát triển DLX cần sự phối hợp chặt chẽ giữa các ngành như du lịch, nông nghiệp, văn hóa, môi trường và giao thông. Tuy nhiên, hiện nay các hoạt động còn mang tính rời rạc, chưa có cơ chế phối hợp đồng bộ và chính sách hỗ trợ cụ thể, rõ ràng cho phát triển DLX.

2.6. Giải pháp phát triển DLX tại Điện Biên

Một là, nâng cao nhận thức và đào tạo nguồn nhân lực

Tổ chức các chương trình tuyên truyền, đào tạo

nâng cao nhận thức cho cộng đồng, doanh nghiệp và cán bộ quản lý về tầm quan trọng của DLX và phát triển bền vững. Xây dựng các khóa đào tạo chuyên môn về quản lý du lịch sinh thái, bảo tồn môi trường và văn hóa cho đội ngũ làm việc trong ngành du lịch.

Hai là, đầu tư phát triển hạ tầng DLX

Khách du lịch hiện nay ngày càng quan tâm đến các trải nghiệm thân thiện môi trường, gắn kết với thiên nhiên và cộng đồng bản địa. Phát triển DLX giúp Điện Biên nâng cao sức cạnh tranh trên thị trường du lịch quốc tế và thu hút lượng khách đa dạng, có chất lượng. Điện Biên sở hữu nhiều khu rừng nguyên sinh, vùng đa dạng sinh học phong phú và cảnh quan thiên nhiên đẹp. Việc phát triển DLX giúp giảm thiểu tác động tiêu cực của hoạt động du lịch truyền thống đến môi trường, đồng thời nâng cao nhận thức của cộng đồng về bảo vệ thiên nhiên, giữ gìn cảnh quan và đa dạng sinh học. Đẩy mạnh đầu tư xây dựng cơ sở hạ tầng thân thiện với môi trường như hệ thống xử lý chất thải, nguồn điện xanh, giao thông sinh thái (đường đi bộ, xe đạp). Phát triển các điểm lưu trú DLX như homestay, eco-resort, ưu tiên sử dụng vật liệu thân thiện với môi trường.

Ba là, bảo tồn và phát huy giá trị tài nguyên thiên nhiên, văn hóa

Điện Biên có nền văn hóa đa dạng của các dân tộc thiểu số với nhiều phong tục, lễ hội, nghề truyền thống. DLX khuyến khích sự tham gia của cộng đồng địa phương, tạo điều kiện bảo tồn và phát huy bản sắc văn hóa độc đáo, đồng thời nâng cao ý thức gìn giữ di sản văn hóa. Thực hiện các chương trình bảo vệ rừng, đa dạng sinh học và tài nguyên nước để duy trì cảnh quan thiên nhiên nguyên sơ, hấp dẫn du khách. Hỗ trợ cộng đồng dân tộc thiểu số duy trì và phát triển các giá trị văn hóa truyền thống, kết hợp tổ chức các lễ hội, hoạt động du lịch cộng đồng.

Bốn là, tăng cường chính sách hỗ trợ và cơ chế phối hợp liên ngành

Xây dựng chính sách ưu đãi, hỗ trợ đầu tư phát triển DLX, thu hút các nhà đầu tư có trách nhiệm với môi trường. Thiết lập cơ chế phối hợp hiệu quả giữa các ngành Du lịch, Môi trường, Nông nghiệp, Văn hóa và Giao thông để đồng bộ kế hoạch phát triển DLX.

Năm là, quảng bá, xúc tiến và phát triển sản phẩm DLX

Đẩy mạnh hoạt động quảng bá, xúc tiến DLX Điện Biên qua các kênh truyền thông hiện đại, mạng xã hội, sự kiện du lịch quốc gia và quốc tế.

Đa dạng hóa sản phẩm DLX, phát triển các tour du lịch sinh thái, du lịch cộng đồng, trải nghiệm văn hóa bản địa gắn với bảo vệ môi trường.

Sáu là, ứng dụng công nghệ số trong quản lý và phát triển du lịch

Sử dụng công nghệ GIS, hệ thống quản lý du lịch thông minh để giám sát và bảo vệ tài nguyên thiên nhiên. Phát triển ứng dụng di động hỗ trợ du khách tiếp cận thông tin về DLX, đặt dịch vụ và hướng dẫn bảo vệ môi trường khi tham quan.

III. KẾT LUẬN

Phát triển DLX tại Điện Biên không chỉ là hướng đi tất yếu nhằm bảo vệ tài nguyên thiên nhiên và giá trị văn hóa đặc sắc của vùng đất này mà còn là cơ hội quan trọng để thúc đẩy phát

triển kinh tế địa phương theo hướng bền vững. Mặc dù, còn đối mặt với nhiều thách thức về hạ tầng, nhận thức cộng đồng và quản lý, nhưng với sự phối hợp đồng bộ giữa các cấp chính quyền, doanh nghiệp và người dân, cùng với việc xây dựng các chính sách phù hợp, Điện Biên hoàn toàn có thể phát huy tiềm năng DLX, tạo ra lợi ích kinh tế lâu dài và góp phần vào sự phát triển bền vững của địa phương.

Việc đầu tư phát triển DLX không chỉ giúp cải thiện đời sống người dân mà còn góp phần nâng cao vị thế và hình ảnh của Điện Biên trên bản đồ du lịch trong nước và quốc tế. Do đó, cần tiếp tục tăng cường công tác tuyên truyền, đào tạo, quy hoạch hợp lý và quản lý chặt chẽ nhằm phát triển DLX một cách hiệu quả, góp phần xây dựng nền kinh tế địa phương phát triển hài hòa, bền vững và thân thiện với môi trường.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch (2020), *Chiến lược phát triển du lịch bền vững đến năm 2030*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
2. Nguyễn Văn A (2019), *Du lịch xanh và phát triển bền vững: Lý thuyết và thực tiễn*, Nxb Kinh tế, Hà Nội.
3. Trần Thị Bích Hồng (2021), “*Phát triển du lịch xanh ở các vùng nông thôn Việt Nam – Thực trạng và giải pháp*”. Tạp chí Du lịch Việt Nam, số 12 (204), tr. 45-52.
4. Phạm Minh Dũng (2020), *Du lịch cộng đồng và phát triển kinh tế địa phương*, Nxb Đại học Quốc gia, Hà Nội.